

EESTI METS

Nr. 3. Märts 1921. a.

Sisul

1. Metsaasjandus.
Metsakasutus väljaspool pearaiet (järg).
Kas maksab istutada Siberi okaslehti
2. Metsatööstus.
Kändude juurimine wedela õhuga (järg).
3. Jahiasjandus.
Läbiwaatam. olew jahiseaduse kawa (järg).
Elu metsas.
Metsloomade häwinemine.
4. Mitmesugused teated ja kroonika.
Metsaametnikkude seisukorrast.
5. Poolametlikud teated.
W. Walitsuse otsused.
Metsade Peawalitsuse ülema päewakäsud.
Metsade Peawalitsuse ringkirjad.
6. Seda ja teist.
Puuturu ülewaade.
Standardi tabel 165 kantjala
suuruses. Kirjakast.

RUD. KOLL

Metsa-äri

ASUTATUD ARHANGELIS 1911. a. EESTIS 1919. a.

TALLINN, WENE TÄN. 8, OMAS MAJAS.

TELEFONID:

KABINET 11-00, ARIKESKJAAM 8-27 JA 12-21

TELEGRAMMIDE ADDRESS: R U D K O L L.

Carl Kirsch

Tallinnas, Waksali puiesteel 14.

Igasuguste metsamaterjalide ja põletispuude
suurel wiisil

ülesostmine ja müümine.

Alati saadawal kõiksugused ehitusmaterjalid,
põletispuud j. n. e.

Ühisus „Pioneer“ :: Import & Eksport

Tallinnas, Harju tänav 45. — Kõnetraat 8-26

Masinarihmad
Kaatersaed
Kreissaed
Põiksaed

RIHMAÜHENDA JAD, aurukatlad, torud ja pakkimise materjaal. KÄSITÖÖRIISTAD puu- ja rauatööstuse jaoks. PÖLLUTÖÖRIISTAD, masinad, kõiksugused naelad jne.

■ ■ alati ladus ja tellimise peale. ■ ■

Esti Metsateenijate Kutseühisuse Osakondadele.

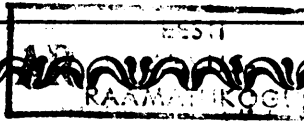
Keskjuhatus teatab, et ainult siis, kui osakondade poolt tarviline arv tellimisi tuleb, võimalik on alandatud hinnaga

püssirohtu

saada. Senini on soovijaid liig vähe üles, annud, ja kui ligi ei tule, saadetakse raha tagasi.

Eesti

Juhatus.



Tallinn, Wiru tän. 4, tel. 739 ja 823.

**AKTSIA
SELTS**

„ATLANTA“

METSATÖÖSTUS:

Siseturu ja eksporti nõudmiste täitmine, metsade ja palkide ostmine.

MÜÜA:

Laudu, põletispuid, kiwisüsa.

:: OMA LAUAWABRIK JA PUUHOOW ::

Tallinn, Teliskiwi tän. 35, tel. 12-89.

EKSPORT

IMPORT

A. / S. **SILVA**



Tallinn,
Merepuiesteel 17.

Telefonid: 9-29.
13-80.

Telegr. adr.: „SILVA TALLINN“.

Eesti Tarvitajateühisuste Keskühisus

müüb o

laudu, palke, liipreid jne.

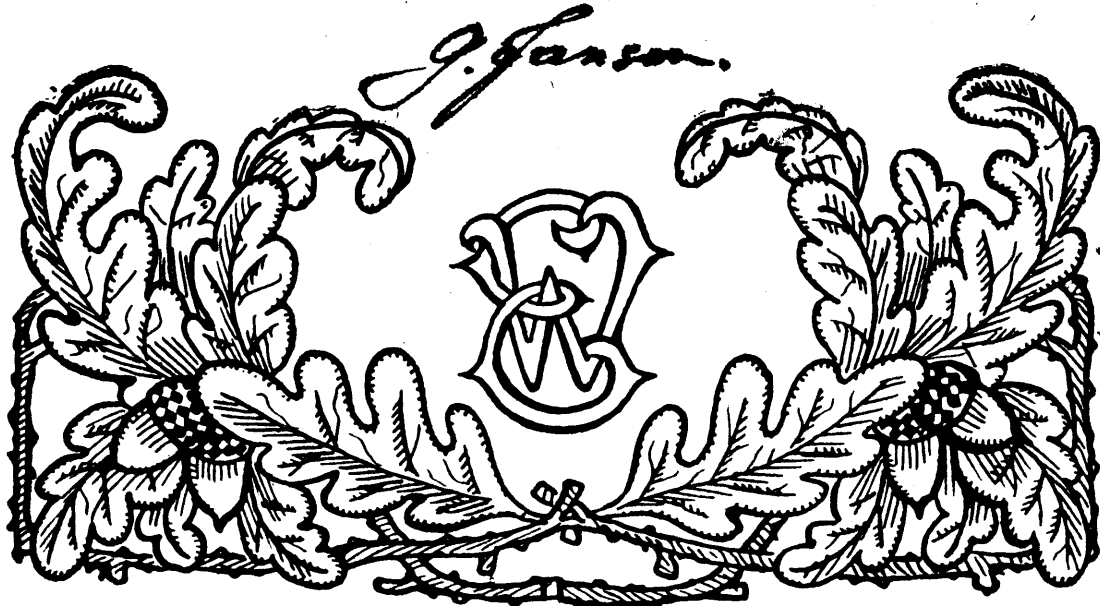
ostab:

metsa ja igasuguseid metsamaterjaale vastavate turuhindadega.

Tallinn, Wiro

puu

õna, na...



EESTI METS.

ILMUBÜKS KORD KUUS.

Toimetuse ja talituse:

Toomkiriku pl. nr. 3 Metsade Peawalitsuses. Toimetuse ja talituse kõnetund 2—3.

Tollimise hind:

1 aasta peale 300 marka. Üksik nummer 25 marka.

Kuulutuse hind:

Kaantel: 1 lehekülj 3000 marka, 1/2 lehekülge 1600 marka.

Sisu lõpul: 1 lehekülj 1500 marka, 1/2 lehekülge 800 marka, 1/4 lehekülge 450 marka.

Nr. 3.

Märts.

1. aastakäik.

Metsaasjandus.

Metsa kasutus väljaspool pearaiet.

C. Schabat.

(Järg.)

III. Olasmetsa puieistikludes walminud lehtpuu seltside ärakasutamine mitte 100 aastase raieringiga, waid wiimaste kohta tarwitatava 50 aastase raieringi järele.

Teiste sõnadega: segi puieistikludes, kus 50—90 % walbawa olaspuu kohta on lehtpuid 10—50%, tuleks need ühes olaspundega 100 aastase raieringi järele raiumisele, kuid raiumisele võib wõtta ka laskorda selle raieringi jooksul; — 1 kord walikraie näol kõikides III. wadabuse s. o. 50 aastastes puieistikludes ja teine kord 50 aasta pärast ühes olaspuu metsaga.

Kuigi taseb, olgugi juurelaswu wähenemiseega, wõiksid wastu pidada kuni 100- aastaste olaspunde ühisraieni, siiski lepad ja isearanis haawad annaks samas wanaduses kahtlemata kuni 50% kõlbmata ja mäda puid.

Kui arwame, et meie metsade üleülbise pinna suuruse, — 700,000 tiinu, — peale tu-

leb segimetsa 200,000 tiinu, siis jagades seda 50 aastase raieringiga, saaksime igaaastase walminenud lehtpuu walikraie pinna 4000 tiinu. Kui nüüd lestmiselt selle pinna peal $\frac{2}{10}$ lehtpuid leidub, s. o. umbes 8. kantšulda 1 tiinu pealt, — nende wäljaraie annaks mitte wähem kui 25,000 kantšulda puid aastas.

Sarnane kasutamine käiks pealasukutuse alla, kuid lihtsustamise pärast tuleb arwele wõtta walms materjaalide arwu järele.

IV. Mabalatüweliste eht hagude näol kasutamiseks lahuse olewate metsamaajanduse ükjuste, ääretükide eht blokkide tekkimine.

Igas metskonnas leidub mabalamaid kohte, niiske, sawifegase ja mustamulla pinnaga, kus olasmetsa uuendamise ifegi lehtpuu segu juures halvasti edeneb. Sarnasel kohal olasmetsa kaswatamine eht alalhoid on seotud kunstlise metsastamise suhtes wäga suurte kuludega, kuid siin näitaks loobus ise meile tee ette, kuidas sellest arwatawast lahjust kasu wälja ammutada. Tarwidus kütte järele näitab, et wäga

otstarbe lohane on niifugustel mabalikkudel ha-
gude kasvatusel 10 aastase raieringiga, sisse
seadida.

Niifuguseid metsamajandusi asutajin mina
meie naabrite lätkaste juures, rahvarikkas Ruura
tubermangus, Miiitami linna ümbruses, kus
1—2 sülla kõrgune ja umbes 1 wersthoiti jäme-
dune 10 aastane segimõrastit kasleb, leppa-
dest, haavade, pajudest ja sarapuieft oli nii
tihe, et isegi jänes läbi ei peafenu, eht küll
just wastuotka, neid seal palju oli. Saadust
wõib siin arvata 10—15 kantfülda hagu 1 tiinu
pealt.

Kui nüüd iga metskonna kohta wõtame
tekmiselt 500 tiinu hagude kasvatusise alla,
tuleb 100 metskonna kohta 50,000 tiinu, —
aasta lant 50,000 : 10 = 5000 tiinu, nii saak-
sime iga aasta 5000 × 15 = 75,000 kantfülda
hagu kohalikkude elanikkude waelema tihhi tar-
wis. Kui juba kord niifugused hagude kaswa-
tused on sisse säetud, leiaksid nad rahwa poolt
sooja osawõtmist ja metfa administratsioonile ei
teeks see ta just isäralikku tüli, kuid sissetule-
kute tõstmise mõttes oleks see mabalaringiga
majandusline moodus, mis raha saamisest metfa
ruttu walminuks teeb, wäga kasulik.

V. Saamla, rohu ja turba soode peal soometfa järkärguline wälja raie.

Peale 700,000 tiinulise Eeesti metfabe all
olewa maapinna ou meil weel 200,000 tiinu
soosid, kus osalt jäntrikud soo männad ja kasid
kaswawad. Kunnii sõjahalatuseni ei hurwitanud
see „m e t s“ kedagi; ta kaswas oma soodu
— sai 60, 80, 100 aastase wanaduse juures
3, 4 wersthoiti jämedaks ja kunnii 3 sülla pikk-
feks, puud kuirwasid langesid maha ja mabanefid
loha peal, — aegamööda tulid uued ja kordasid sedit-
sama kaitu. Wiimasel ajal on metfawalitus
oma tähele panemist selle peale pööranud ja
juba mõnes metskonnas on soometfa raiumisele
asutud. Soomaadele korraliste metsamajanduste
asutamiseega muidugi rehtendada ei wõdi, metfa
uuenemine wõib aasta kümneid ketta ja kaht-
lane, kas ta siiski iga kord korda läheb. Selle-
pärast tuleb tarwitada ainult perioodilist kasu-
tamise, wiisi. Ütleme, et 200,000 tiinust on
kõigestki 100 000 tiinu mändadega ja kasledaga
taetud wõttes selle kümneaastasele raietele, saame
aastastels raietepinnaks 10,000 tiinu.

Arwame selle küttepuu metfa tagawara
tekmiselt umbes 5 kantfülda 1 tiinu pealt,
saame u m b e s 50,000 k a n t f ü l d a a a s t a s.

Sellwiisil annaksid kõik ülesloetud kasutusel kottu:

I. Rändude juurimine	1921. a	600,000 kantfülda;	1922 a.	120,000 kantfülda.
II. Puhastamine, arwendamine ja läbiraie	"	204,000	"	204,000 "
III. Täiskaswanud lehtpuie walikraie	"	25,000	"	25,000 "
IV. Hagude metsamajandus	"	75,000	"	75,000 "
V. Soometfa raie	"	50,000	"	50,000 "

R o k k u : 1921 a. 954,000 kantfülda ja 1922 a. 474,000 kantfülda.

Wõrrelbes, enam digemate puudusel neid
arwusi, mis muidugi ei wasta punktipealsusele,
— pearaie aasta lantide 10,000 tiinu saagiga,
tagawaraga × 45 = 450,000 kantfülda, meie
näeme, et peale selle ja ilma et metfale kahju
teekfime, saakfime 1921 a. poole rohkem, aga
1922 ja järgmistel aastatel niifama palju kant-
füldasi puud.

Need puud muidugi on toored ja sisaldas-
wad eneses mitte 220 kantjalga puumasfet, nii
kui pealastutuse puud, waid ainult 110 kant-
jalga. Sellegipärast tohiks siiski need andmed
mõnefugusel määral kaasaabata selle paanika
wähendamiseks, millega kõik tungiwad ainult
pearaie saagi kallale, et teda kõige enne tule
puudeks muuta, kartes kaitfeta jääda külma
wastu.

Lõpuks rõhutan: nende arwamine, kes
rehtendawad puuga, kui kütte ainega, tuleb
ammu äraiganenud mõttekujutusels lugeda.

Kõik, nii otas kui lehtpuu seftfide kõikli-
kud tüwe jaod pearwad minema:

Mänd: — ehituspalkfideks, liipriteks,
proppfideks j. n. e.

Kuust: — palkfideks, laudadeks, tjello-
loofeks j. n. e.

Kasf, saar, tamm, waher, lepp mitmesu-
gustels tarbepuudeks, tiskerite, treialite, puusep-
pade, waadiseppade j. n. e. tööde tarwis, nii
sama ka reejalasteks, wantri rattawitfideks j. n. e.

Ka terve haama puu järele tõufis wiis-
mastel sõjaaastatel nõudmine wäljamaa turgudel,
paberi, tikkude, karpide ja lastide tõüstuse tarwis.

1911 aastal olin mina Liibawi sabamas
isiklikult juures, kui suurte oleaani laewa haawa-
pakkudega laeti Afrikasse, Sanftbari linna saat-
misels.

Põletispuudeks on lubatud tarwitada. ai-
nult kowerad ja tarbepuuls kõlbmatad puu osad,
nii kui ladwad, offad ja muud ülejäänused.
See kaitb ta terve kuirwanud puu, tormi murtud
ja tuule kallutud otaspuu seftfide kohta. Lõpp.

Kas maksab istutada Siberi okaslehte.

W. Wallner.

Meie partisi, aedasi ja tee ääri ilustavad fagevasti igasugused võerad puud. Mõnda võerastest on ka metsa viidud. Peaasjalikult leidub neid ühikult ja falladena hirve aedades ja pargi metsades, harvem ka mõisate lähedusel põlises metsas. Niisugune võeraste metsa paigutamine on enam vähem õnnestunud ainult Siberi omadega. Iseäranis rahulolevaid tagajärgi on annud Siberi okasleht (*Larix Sibirica*, Lärjepuu, Lärche, **ЛЯРЧЬ**), jaue liivajel lubjarikkal pinnal, kus ta oma tüve sirguses, kõrguses ja jämeduses põliste mändadega võistleb ja neid kohati koguni võidab.

Wiimastel aastakümnetel on juba mõnes ühikult metsas laiemaid okaslehte istandusi tehtud mitte ainult mõisate lähedale maha jäetud põlule, vaid ka harilikku metsa raieistiku, küll puhtalt, küll seguna kuuse ehk männi hulka. Viimastel noorendati Wene ajal okaslehega ühikult raieistiku ka kroonu metsades. Gestis polnud veel riigi metsades selles mõttes palju tehtud ja okaslehte istandused kuuluvad peaasjalikult endiste erametsadesse. Sarnaseid vaheldasi okaslehte puieistiku leidub 7—40 aasta vanaduses. Vanemad puieistikud peaaegu puuduvad; leidub ainult okaslehte jalkasi pargi metsades, hirve aedades jne., mille järele peaasjalikult nende edaspidise kasvu üle võib otsustada.

Kuid jiski Läänemaal Wana-Wigala hirve aias 1,00 tiinu suurust 110—120 aastast puht okaslehte istandust, selle sama vanaduse männi, kuuse ja segametsa vahel, võib ilkagi wanaks okaslehte puieistikuks nimetada.

Need olemasolevad istandused ja vaheldased puieistikud paatuvad meile juba üleüldist pilti okaslehte kasvu üle kuni 120 a. vanaduseni, millest järgmisi järeldusi võib teha: Peale istutamist hakkavad okaslehte istandused jõudsaste edenema. Seguna teiste okaspuude seas jätab ta teisi juba algusel oma alla; ainult kuival liival ja seal, kus põhjavegi liig kõrgel seisab, ei edene ta.

Magu mitmel pool tehtud proovi mõeldud näitavad, on 30—35 aastase okaslehte puieistiku keskmine diameter 1—2 tolli jämedam, kui samasugusel männi puieistikul, kuna ühikute jämedamate puude diameteri wahel 4—5 tollini tõuseb. Edasi hakkavad juba teised okaspuud wahel rohlem järele jõudma; kuid jiski hoiavad okaslehed teiste okaspuude hulgas endid walitsemas I klassis ja häda sellele kes walitsema seisukorra lootab. Teiste okaspuude hulgas ei leia ta siis enam ollude wahja kasvamisets lewabel tarwilisel mõedul päikese kiirte ja peab surema veel warem, kui ta teiste poolt oleks lõpulikult alla rõhutatud.

Sellepärast tuleb omal ajal okaslehti keskmise wanadusega segumetsas walbustada, tarwidust mõõda mõne teise puu ära koristamisega. Iseenesest arusaadav, et ruttu kasvavate lehtpuudega okasleht mõistelda ei juuda ja nende hulgas tr wahja surema peab, kui rõhujat omal ajal mitte ära ei koristata.

100—120 aastastes tihedalt kaswanud okaslehte fallades on juba ilusad sirged ja kõrged chitufets kõbulitub puud, mida heameeleja tarwitatakse ehitufets ja laudade saagimisets.

Okaslehte wõrdlufets sellesamas olubes kasvawa männi ja kuuse metsaga — toon igasühes nendes wõetud 0,12 tiinuliste proowitükide järeldused. Kõik kolm puieistiku on Wigala pargi metsas ja haruldased head, ühe wanadused 110—120 aast. ja nähtawasti ühtemoodi tekkinud. Ka alusmets on enam vähem ühesugune 5—20 aastased kuused.

I proowi tükil oli okaslehti 8—24 tolli rinna mõõduga 66 puud, keskmine diameter 14 tolli, kõrgus 80 jalga, mass 10,21 kant jülba, ehk 85,08 f. f. tiinu peal. *)

II proowi tükil oli mändasi 9—21 tollini — 59 puud, keskmine diameter 13,5 tolli, kõrgus 76 jalga, mass 8,75 f. f. ehk 72,02 f. f. tiinu peal.

III proowi tükil oli kuusesti 7—19 tollini — 72 puud, keskmine diameter 12,5 tolli, kõrgus 80 jalga, mass 10,01 f. f. ehk 83,43 f. f. tiinu peal.

Tarbepuude % kõiges kolmes proowis ühesugune. Proowitükide järele massats — alufets wõttes II järgu taksi järele — tiin: okaslehte metsa — 186333 marka, **) männi metsa — 155417 marka ja kuuse metsa — 178808 marka. Proowid ühikultest wähematest falladest — annawad ka hinnas ja massis üle kaalu okaslehele, ainult kuuse metsa hind jääb enamuses männist alla.

Järeldused näitawad, et okaslehte metsast võib loota mitte vähem tulu, kui teistestki okaspuu metsadest.

Muidugi oleks üleliigne loota okaslehest loomulikku wõistlejat meie kuuse ja männile. Selleks puudub üks õige tähtis tegur, nimelt pole ma kusagil leidnud, — ehk küll seemnelandjaid okaslehti olemas on — ühtegi isetärkannud okaslehte taime ja asjata oleks loota loomuliku noorendamise peale.

Okaslehte tuleb alati istutada. Kus aga istutamise võimalused on, seal võib julgesti ja kartmata — et see ainult kallits katsets jääks — Siberi okaslehte istutada. Iseäranis kofulit on teda istutada lubjarikkale pinnale, kuid ainult istutada, sest senised külib pole õnnestunud. Ei maksa aga teda istutada kuwale liiwale ja kohtadesse kus põhja wegi kõrgel seisab.

*) Okaslehte massi wäljaarwamisel on wõetud puu wormi suurus 0,12

**) Okasleht hinnatud männi taksi järele.

Metsatööstus.

Kändude juurimine wedela õhuga.

A. Nege.

(Järg.)

Vinde aparadist välja jooksevat hapnikku on sinakas wedelik. Tema erikaal on 1,1 ja temperatuur umbes -160°C . Oma madala temperatuuri tõttu mõjub ta organismuse peale niisama põletavalt kui keev vesi. Wahe oleks wast ehk ainult selles, et ta kiire ära auramise tagajärjel küllalt ruttu oma mõju avaldada ei suuda. Sellepärast on, näituseks, väikesed pritsed täitsa kahjuta. Mõngit lõhkeaine omadust ega jõudu wedelal hapnikul üksi ei ole. Kui wedelast hapnikust, ehk nagu teada harilikult kutsutakse — wedelast õhust, fiiski kui lõhkeainest räägitakse, siis on see ainult niisugusel juhtumisel mõeldav, kui teada mingisuguse, süsiniku (C) sisaldava ainega keemiliselt lastakse ühineda (põlemine). Mõijugustest süsinik-ainetest, milledest harilikult nõnda nimetatud padrunid valmistatakse, võiks nimetada sütt, puu puru, korgi jahu, turba puru j. n. e. Et põlemise juures tekkivate gaaside (peaasjalikult söehapniku — CO_2) temperatuuri tõsta ja seega plahvatusse jõudu suurendada lisatakse eelpool nimetatud ainetele veel alumiumi ehk magneesiumi pulbert juure. Valmis padrunid tulevad enne tarvitamist nii kaua wedela hapniku sees hoida, kuni nad temaga täielikult läbi on imunud; — alles siis võib neid lõhkepadruniteks nimetada.

Niikaua aga kui nad hapniku sisse lastumata on — on nad niisama hädaohtu nagu hapnik ise. Sellepärast ei ole ei padrunite ega ka hapniku hoidmise ega veo juures mingisuguseid kitsendusi ega sunduslikke eitelirjutusi olemas. Niisamati ei nõuta ka nende töötamise juures seda piinliku hoolt ega ettevaatust, kui harilikude, keemiliselt teel valmistatud lõhkeainetega. Aparadist lastakse hapnik otsekohe isedaalisesse kahetordsete feintega metall pudelitesse woolata, mis sellejama põhimõtte järele on konstrueeritud kui tuntud Thermos'i pudelid. Pudeli suu, mis äraauramise vältendamise otstarbel võimalikult peenilene on tehtud, ei tohi mitte õhukindlalt kinni pandud saada, sest muidud võib pudel seesmise (hapniku gaasi) surve all lõhkeada. — Kendes pudelites, mis transpordipudelite nime all tuntud on, saadetakse hapnik vabrikust vastavatele töökohtadele, kus ta padrunite leotamise juures lahtistesse kahetordsete feintega ämbritesse kallatakse. — Ragu öeldud peavad padrunid enne tarvitamist niikaua wedela hapniku sees hoidud saama kuni nad viimasega täiesti läbi imuvad ja põhja vajuvad.

Et hapniku temperatuur õige madal on, ei tohi ligunema pandavad padrunid (isedaalis väline paberist kest) mitte niisked olla, sest niiskus muutuks filmapilki jääks ega lasteks hapniku padrunite sisse tungida. Sellepärast peavad niisked padrunid enne tarvitusele võtmist tingimata ära kuivatatud saada. Et hapnik paberist kestast kiiremine läbi tungiks võib viimasele peenitese terava oraga väitefed augud sisse teha: see kiirendaks tööd ja aitaks hapniku kogu hoida.

Valmis lõhke padrunid tulevad võimalikult kiirelt ära tarvitada, sest kõige rohkem poole tunni jooksul on nendest kõik hapnik välja aurunud ja padrunid seega kõik oma lõhkejõu kaotanud.

Lõhkepadrunite süütamine (detoneerimise pa-nemine) sünnib kas eraldi selle jaoks valmistatud lõhke kapslitega, ehk süütenõõriga. Harilikud agid pürokum-elavõhõbede kapslid selleks otstarbeks ei kõlba: madala temperatuuri tõttu külmetab kapsli segu jões olev niiskus kohe jääks mille tagajärjel kapslid liiga tundelisteks ja ühes sellega ka töötamiseks kõlbmataks muutuvad.

Mis puutub süütenõõridesse, siis peab tähendama, et harilikud gutapertšha ehk tõrva korruga kaetud süütenõõrid mitte küllalt otstarbe kohased ei ole: külma mõjul muutub pealmine kaitse kord pudedaks — ja nõõr võib kergeste murdunud kohtadest sädemeid hakata välja ajama. Et padrunist ära aurunud hapnik see juures nõõri põlemist tuntavalt kiirendab, võib nõõr ootamata ruttu ära põleada ja enneaegne plahvatus tekkida, mis tööd väga hädaohtlikuks teeks.

Eelpool nimetatud põhjustel peab süütenõõr niisuguse kaitse korruga kaetud olema, mis iga-suguse temperatuuri juures ühesuguseks jääks, — näituseks wedela klaasiga. Et seesugune süütenõõr fiiski täiesti usalduse väärtine ei ole ja kergeste õnnetute juhtumiste põhjusteks võib saada, on soovitatav, et padrunite süütamine elektri wooluga sünniks. Viimast süütamise viisi peaks veel sellepärast soovitada, et siin võimalik on ühe korruga mitu laengut plahvatama panna ja selle läbi juurimise tööd märkja kergendada.

Süütenõõri pikkus iga üksiku laengu küljes oleneb sellest, kui mitu laengut üksteise järele plahvatama tahetakse panna: mida suurem see arv seda pikemad tulevad süütenõõrid võtta. Vähelebasel laengute arvu juures peab normaal pikkus 75—100 c.m. arvama, kuna suurema arvu juures mõnikord 100—150 c.m. palju-jes ei saa pidada. Süütenõõriga süütamine võib kahesugune olla: kapsliga ja ainult süütenõõriga. Esimene süütamise viis on küll palju kallim, —

nduab ta ju eraldi vedela hapniku jaoks valmistatud lõhkekapslid, kuid ka plahvatuse tagajärjed on paremad: kui padruni kohajest materjalist valmistatud ja hästi leotatud on — on plahvatus nii hästi oma jõu, kui ka purustamise võime (Brisanz) poolest dünaamiidi plahvatusele väga sarnane. Et kapslid töötamise juures tihhti lugu õnnetute juhtumiste põhjuselt on, tuleb neudega äärmiselt ettevaatlik olla ja neid igasuguste tugevate põrutuste, loopimiste, toritamiste j. u. e. eest hoida.

Lõhke kapsli kinnitamisel süüte nõvri külge peab meeles pidama, et:

1) Wärsfelt lõigatud nõvri ots, kust must rohi (püsfirohi) välja pubenenud ega ära niiskunud ei ole, kapsli sisse tuleks;

2) nõvri ots kapsli seguni ulataks, sest muudu võib nõvri ära põleda ilma, et kapsel üleüldse lõhkeks;

3) süütenõvri ots peab järsult ja ei mingil tingimisel libanisi lõigatud olema, muudu võib kergesti ette tulla, et nõvri ots kapsli segu sisse tungib ja selle plahvatama paneb (mis juures isik, kes kapselt oma käes hoidis, kõige paremal juhtumisel ilma pahema käe sõrmedeta jääb.)

4) et süütenõvri mitte edasi-tagasi liituda ei saaks ja kogemata kumbel otsapidi kapsli segu sisse ei tungiks, tuleb kapsli ülemine ots tangidega tugevasti vastu nõvri pigistada.

5) lõhkekapselt ei tohi kunagi süütenõvri lütkes padruni sisse panema hakata, sest nii tõvasti kui kapsel ka nõvri külge kinnitatud ei oleks, võib ometigi juhtuda, et viimane natuse edasi nihkub ja kapsli segu sisse tungib, millele muudugi plahvatus peab järgnema.

Teise süütamise viisi juures tarvitakse ainult süütenõvri, mis pikuti läbi padruni tõmmatakse umbes selle koha pealt, mis padruni keskkohta jätub, lõigatakse süütenõvri poolest saadik läbi. Kui nüüd põlemine lõikekohani jõuab, tuleb sealt tugev tule juga nähtavale, mis padruni plahvatama paneb.

Seda süütamise viisi, olgugi et ta võrdlemisi odav, lihtne ja täielikult hädavõitu on, ei saa kindude juurimise juures siiski küllalt otstarbekohaselt pidada. Põhjus seisab nimelt selles, et ilma kapslita plahvatama pandub laengu purustamise jõud (Brisanz) mitte nõnda juur ei ole, kui ta normaalselt olema peaks puudub see tõuge — detonatsiooni laine — mis terve laengu korraga plahvatama paneks, mille tagajärjel plahvatamise kiirus küllalt suur ei ole ja tekkinud gaasid osalt laiali valguda suudavad, enne kui terve laeng gaasideks muuutub.

Elektriga süütamise juures täidab süütenõvri aset elektrilise kaabel. Woolu saavutamiseks tarvitakse väikseid käsi-dynamomafinaid (12—180 Wolti, 1—3 Amp.) millede abil korraga kuni 80 padrunit (laengut) võib plahvatama panna.

Harilikku lõhkekapsli asemel tuleb siin elektrilise kapsli võtta. Üleüldiselt peab tähendama, et see süütamise viis elektrilise kapslite kõrge hinna tõttu võrdlemisi kalliks tuleb. Et lõhke padrunite plahvatuse jõud kõige pealt sellest ära oleneb, kui palju hapniku padrunid enesesse vastu võtta suudavad, viimast omadust aga teatud piirides jõu järel muuta võib, on aja jooksul igale enam vähem laialisema ulatusega lõhkeviisi tööle vastav padruni tüüp välja töötatud. Kindude juurimise juures tarvitavad padrunid on harilikult 70m/m läbimõõtu ja 100, ehk 300 m m pikad. Juhtumisel kui ühest padrunist vähe peaks olema, võib laeng ka kahet ehk rohkem padruniteft koos seista. Laengu suuruse kindlaks määramisel peab arvesse võtma:

1) Puu seltsi.

Kui võrrelda, näituseks, laengu suurust ema juurega ja ilma ema juureta männa kindude välja lõhkeviisil, siis saaksime umbes järgmise vahetorra:

kunni 50 c/m. jämedate kindude juures — 2 : 1
üle 50 c/m. " " " " " 3 : 2

Kuuse kannud nõuavad harilikult niisama suurt laengut, kui ema juureta männa kannud. Juurimise juures teevad nad raskusi ainult siis, kui jämedamad juured nii vähe mulla sees on, et plahvatuse tagajärjel tekkinud gaasid ilma juurema vastupanekuta kannu alt vaba välja pääsetee leidnud. Niisugusel juhtumisel on soovitatav juurte vahed sauega täis toppida.

2) Kindude wanadust: mida wanemad kannud, seda kergemad on nad välja lõhkuda ja seda väiksem võib laeng olla.

Kui kannud seest mädad on, tuleb ühe suurema laengu asemel ühe suurema juure alla üks väikene lõhkepadrun asetada.

3) Maapinna omadusi: mida tihedam ja sügavam maapind, seda rohkem vastupanekut avaldab ta plahvatuse juures tekkinud gaasidele ja seda suurem osa lõhke jõust saab kannu tõstmise ja purustamise peale ära kulutatud. Järgelikut võib ka laeng kõval kivisel piinal (ehk veijisel soo maal) väiksem olla, kui tuima pehme liiva sees.

4) Soovitatavat plahvatuse tagajärge: laeng võib tarbetorral nii väikene võetud saada, et ta kannu ainult purustab ja alt ära õnestab, kuid maa seest mitte välja ei kisu. Tugev laeng, selle vastu, kisu kannu maa seest täielikult välja ja lõhub ta peale selle nii mitmekes osaks, kui palju jämedamaid juuri on.

5) Kohalisi olusid, mis mõnikord täit laengut ei luba tarvitada.

Laengu suuruse kindlaks määramisel võiks aluseks võtta järgmise tabeli.

1 aastased männa kännud teistmise tibe- dusega liivase maa- pinnal	Kännu läbi mdet c m.	30—40	50	60	70	80
	Padruni pikkus c/m.					
ilma ema juureta.	10	10—20	20	30	40	
ema juurega.	20	20—30	30	40	50	

Mis vedela õhuga kändude juurimise tööde korraldamisesse puudub, siis lubatagu selles as-
jas veel mõned märkused. Et ilma otstarbeta
laevamise ja puurimise tödest võimalikult
eemale hoida, tuleb kõige pealt kindlaks teha,
kust lohasst kõige kergem oleks kännu alla laengu
jaoks tarvilist peja teha. Selleks tarvitakse
umbes 1,5 meetri pikkust teravat raud ora.
Kui tarviline koht leitud on, tehakse tangi eht
labida abil, eht puuritakse sellekohase maapuuri-
riga kännu alla aut. Aut tuleb nii sügav
puurida, et võimalik oleks laengut otsekohe
kännu lest koha alla asetada. Kui oletada, et
aut 45° all sisse saab puuritud, võib eugu sü-
gavust järgmise tabelise järele kindlaks määrata:

Kännu läbimdet maa- pinnast (ühes arvatud jämedamad külje juured):	Augu laugus kännu lesto- hast:	Aut lõpeb kännu lesthoha all, kui ta sügavus on
50 c/m.	25 c.m.	35 c.m.
75 "	38 "	58 "
100 "	50 "	70 "
125 "	68 "	88 "
150 "	75 "	105 "

Kui laeng mitmest üksteise järel olevast
padrunist koos seisab, tuleb puur aut nii sügav
teha, et lestimine padrun kännu lesthoha alla
tuleb.

Üleilbse peab tähendama, et sügavalt kännu
alla asetatud laeng kännu küll suurema juurte-
loguga maa seest välja kifub, kuid igaford teda
mitte ära ei purusta. On aga laeng liiga ma-
balas — võib juhtuda (iseäranis noortel raies-
titudel), et känd plahvatuse tagajärjel ainult
pnrust lõhutakse ja alt ära õnestatakse, kuid
maa seest mitte välja visatud ei saa.

Ema juurtega kändude välja lõhtumise
juures tuleb selle peale rõhku panna, et laeng
tingimata vastu ema juurt puuduts, muidu
jääb känd maa sisse.

Juhtumisel, kui laengus rohkem kui üks
padrun on, võivad viimased niihästi veastiku
kui ka üksteise peale puur autu pandub saada.
Minutene tingimine sujuures on, et lõõl padrun
(see padrun, mille sees sütte kapsel on) alati
kõige sügavamal oleks ja et üksikute padrunite
vahele mitte rohkesti mulda ei sattuks.

Kui pea kui laengub lõpulist oma peja-
desse on pandud, tulevad puur augud lõvaste
finni toppida. Kõige lohasem on selleks kuiva
liiva eht kuiva sõredat mulda tarvitada, mis
juba varakult iga kännu juure valmis olgu

toodud. Kui lohasst liiva ega mulda käepärast
ei peats olema, võib ka niisket savi tarvitada.
Millega ka puu aut täita ei tuleks, ei tohi
seda tööd kunagi poolikult teha sest et plahva-
tuse tagajärjed suurel määral just sellest ära
olenewad, kas gaasid puu autu mööda wabalt
väljapääsewad, wdi mitte.

Et vedela hapnikuga kändude juurimine
võimalikult odaw oleks, peab töd juures töit
abinõud taru itusele wõtma et hapniku otstar-
beta äraauramist kõrvaldada. Sellepärast ei
kallata ka padrunite leotamise juures kunagi
tarvilisel määral hapniku lahuse nõu sisse,
waid jaokaua hakatujes umbes $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ ja alles
siis, kui padrunite ja leotisnõu temperatuur
õige madalale on langenud, ülejäänud osa.

Padrunite leotamisest ülejäänud hapnik
tuleb pärast padrunite väljavõtmist — kohe
transport pudelisse tagasi walada.

Üleilbises kokkuvõttes peab tähendama, et
juurimise töd seda odavam tuleb, mida osawa-
mad lõhtemeisrid ja tööde korraldajad on ja
mida vähem hapniku lastakse kasjata ära aurata.
Õpüks waatame, kui palju ühe ruutjülla kändu
välja juurimine hapnikuga maksma
läheks.

Magu waremalt juba väljaarvatud, tuli iga
kilogramm vedelat hapniku metfas umbes 32, 2
Eesti marka maksma.

Et ühe kännu väljalõhtumiseks umbes 770
gr. hapniku ära kulub, tuleks iga kännu pealt
hapniku kulubets $\frac{32,2 \times 770}{1000}$ 24, 80 Eesti m.
arwata.

Kui arwata, et ühte kantsjülda lestimiselt 50
kändu läheb, tuleks kantsjülla väljalõhtumine
töörahas maksma:

50 kapselt à 5 Mrk.	=	250 mrl.
50 padrunit à 4 "	=	200 "
50 × 770 gr. hapniku	=	1240 "
3 pool rõngast sütte nõvri à 33 mrl.	=	115 "

kokku 2005 mrl.

Õdif eelpool toodud arwud on makswad
ainult siis, kui töötingimised ja wao olud täitsa
normaalsed on ja hapniku äraauramise protsent
minimumini on vähendatud. (Kui on näitufeks,
arwatud ühe kännu peale 770 grammi eht 0,7
liitert vedelat hapniku, kuna Saksamaal see
norm harilikult 1 liiter on. Peale selle on
amostiratsooni % 15 wõetud, kuna ta osaliselt
— transport pudelite pealt — vähemalt 30
peats olema.

Et Saksamaalt viimajel ajal palju lõhtaineid
pakutakse, võiks wõrblufeks veel ühe wäitese
tabelise tuua, mis näitab, kui palju kantsjülla
kändude väljapuurimine teiste wõrdlemisi oda-
wate lõhtainetega maksma läheks:

Lõhkeained:	Silwiit	Astraliit	Wedel hapnik.
Lõhkeaineid	36 n. — 786 Mrt.	36 n. — 2160 Mrt.	36 n. 1240 Mrt.
Kapslib	50 tf. — 250 „	50 tf. — 250 „	50 tf. — 250 „
Süitendõr	3½ rõngast — 115 „	3½ rõng. — 115 „	3½ rõng. — 115 „
Padrunid	— — — —	— — — —	50 tf. — 200 „
	Kokku 1151 mrt.	Kokku 2525 mrt.	Kokku 2005 mrt.

Nagu sellest tabelist selgub, on mõningate lõhkeainetega töötamine peaaegu poole odavam kui wedela hapnikuga. Et see praegune silmapilgul tõesti nii on — on jakt, millega tööde organiseerimise juures rehkendama peab. Kuid see kõik ei tähenda, et ka tulevikus nende lõhkeainete vahetord endiselt peaks jääma ja selle pärast wedela õhu süsteem, kui majanduslikelt kõlbmata, jäädarvalt kõrwale tuleks heita. Kes wedela hapniku valmistamise alaliseid väljaminekuid lähemalt läbi waatab, näeb et 80% valmistamise kuludest ära tarvitatud elektriwoolu arwele tuleb kirjutada. Kui nüüd hapniku valmistamist nii moodi organiseerida, et kallid aurufatalbe abil saadud elektri woolu ajas

mel, looduslike jõud (näituseks wee kukkumise jõud) saavad ära kasutatud, tuleks kilo wedelat hapniku 32 marga asemel wast eht kõige rohkem 20 marka maksma. Mõisugusel juhtumisel oleks lõhkeainete kulu iga tant jülla väljajuuritub kändude pealt kõige rohkem 950 mt., misjagune summa juba paarjada marka weiksem on, kui kõige odavam, selleksjamaiks otstarbeks äratarwitatud keemilise lõhkeaine hind. Ka siis kui wedela hapnikuga kändude juurimine mitte odavam ei peaks tulema kui teiste lõhkeainetega, tuleks temale siiski eesõigus jätta, sest et ainult tema abil võimalik oleks kändude lõhkumist jättata, ilma et kallist välisraha lõhkeainete sisseweo peale välja anda. Lõpp.

Jahiasjandus.

Läbiwaatamisel olew jahiseaduse kawa.

(Järg.)

§ 17. Igasugune jakt koertega on keelatud 1. märtsist kuni 1. juunini, hagiaste ja hurda-dega kuni 15. septembrini.

Märkus: Linnukoerte tarwitamine on lubatud kewadisel waldsneppide jahil langenud lindude ülesotsimiseks 1. juulist.

§ 18. Kui kusagil elutsuwad inimeste ja kobuloomade elule karbetawad kiskjad loomad, nagu hundid, karud jne. ja jahipidamise õiguse omanikud eht rentnikud nende häwitamiseks sammusi ei astu sellekohase omavalitsuse asutuse eht politsei teadustamise peale, siis on wiimastel õigus ülemal nimetatud kiskjate loomade häwitamiseks sammusi astuda ja nende peale jahiti toime panna, sellest jahidõiguse omanikule eht rentnikule teadustades.

Märkus: Juhuslistel kottupuutumistel karu eht hundiga on igapähele luba neid maha lasta.

§ 19. Igasugune § 9 täiendatud lindude ja loomadega kauplemine ja nende wedu on lubatud ainult 7 päewa peale keelu tähtaja. Pärast seda on see aga keelatud.

Märkus: Põllutööministeeriumi lubal (§ 10) püütud elusate loomade ja lindude wedu kasutamise otstarbeks, võib sünnida Maakonna walitsuse efitimehe lubaga.

§ 20. Üleriikline kõrgem walwe jahiseaduse täitmise üle jääb Põllutööministri ja Metsade Peawalitsuse hooletaks.

§ 21. Walwus jahiseaduse täitmise üle koh-tade peal panna kse metsaametnikkude, awaliku politsei, metsa- ja jahiwahitide ja omawalitsuse asutuste peale.

Märkus: 1. Seaduslikel teel registreeritud jahij- ja teised teaduslikel seltsid, kelle liikmeteks jahiseaduse rikkujad ei ole ja kelle eesmärgiks on jahiloomade ja lindude kaitsemine ja kaswatamine, rõõwloomade ja lindude häwitamine ja korralit jahipidamine — arwata kse jahiseaduse täitmise walwe juures omawalitsuse asutuste hulka. Normaalk jahil seltsi programm lisa-takse juure.

Märkus: 2. Jahil õigust riigimaad del rentnoid ja jahiseaduse rikkumise walwusest osawõtjaid jahil seltside tegevust on Põllutööministrile õigus kontroleerida.

§ 22. Protokollid jahiseaduse rikkumiste üle teewad politsei ja metsaametnikud, Maakonna walitsuse liikmed, wallawanemad ja nende abid ja § 21 märkuses tähendatud jahil seltsi juhatusel liikmed, jahiseltside, jahil ja metsloomade inspektorid.

Märkus: Jahil seltsi juhatusel liikmetel ja inspektoridel on protokollil tegemise õigus ainult Maakonna walitsuse poolt antud sellekohase tunnistuse ettenäitamisel.

§ 23. Protokollid jahiseaduse rikkumiste üle seatakse kogu üleüldistel alustel (Krim. Kohtup. Sead. § § 1133—1136, 1140—1142, 1150, 1151 ja 1224).

§ 24. Jahiseaduse rikkujate tagajamiste juures on politsei kohustatud viibimata abi andma ja süüdlaste ülesleidmiseks kaasa aitama.

§ 25. Tabatud süüdlaselt konfiskeeritakse jahiriistad ja jahisaal, mis ära müüakse riigi kasuks.

M ä r k u s: Eramaadel tabatud jahiseaduse rikkujalt arandatud jahisaal antakse jahidiguse omanikule ehk rentnikule.

§ 26. Protokollid jahiseaduse rikkumiste üle riigimaadel jaadetakse metsajülematele süüdlaste wastutusele wõtmiseks, eramaadel aga awaliku politsei ülemate kätte sellesamaks otstarbeks.

§ 27. Kohtulik süüdisuus Rahul. Nuhtl. Sead. § 146 põhjal algatakse jahidiguse omaniku ehk rentniku sellekohase kaebuse järele, kellel ka digus on tapetud loomade ja lindude eest isedraalist taju nõuda.

M ä r k u s: Jahiriistadega wõera maa peal, teest korral viibimine loetakse jahiks.

§ 28. Krim. Kohtup. Seaduse § 1187 — on maksu ka jahiseaduse rikkumiste üle kogu seatud protokollide kohta, kui need § 23 tähendatud uduete järele kogu seatud on.

§ 29. Trahwid selle seaduse rikkumiste üle määratakse sellekohase Nuhtluse Sead. §§ järele.

§ 30. Selle seaduse jõusse astumisega kaustawad jahipidamise kohta käiwad Põllumajand. Sead. §§ 334—337 oma maksuse.

Allpool nimetatud Rahul. Nuhtl. Sead. §§ täiendatakse ja muudetakse järgmiselt:

§ 27. juurde lisatakse 3 märkus.

Sisendatud raha trahwid ja summad konfiskeeritud jahiriistade ja jahisaagi müümisest lähewad Põllutöministeeriumi arwele jahiseaduse rikkumiste wastu wõitlemiseks. —

§ 31. juure lisada märkus:

„Kiigi ja Omawalitsuste asutuste wahtide hulka arwatakse ka Jahi Seltside wahtid ja Jahi korra järele walwajad.“

§ 561 redakteerida järgmiselt:

„Ilma jahipiletita jahipidamise, küttime, ilma lubata jahiloomade ja lindude püüdmise eest; loomade ja lindude ostu-müügi eest peale Jahi seaduse ettenähtud keelu aega — karistatakse süüdlasi, peale Jahi riistade ja saagi konfiskeerimise: 1) esimisel korral — rahatrahwiga 200 — 1000 margani ehk maksujõuetusel arestiga 7 — 30 päewani; 2) teisel korral rahatrahwiga 500 — 5000 margani, ehk maksujõuetusel arestiga 15 päewast kuni 3 kuuni.

M ä r k u s: Sellesama § järele karistatakse ka neid kes Jahi peawad wõhema kui Jahi seaduse § 2 ettenähtud maa ala peal.

§ 56². Jahipidamise, küttime eest wõera jahipiletiga, lindude ja loomade püüdmise eest wõera lubaga ja piletilis ehk lubas mitte tähendatud (lubatud) loomade ehk lindude lastmise ja püüdmise, ehk nende lastmise eest keelatud ajal ja kombel karistatakse jüüdlasi, peale jahiriistade ja saagi konfiskeerimise: 1) esimisel korral rahatrahwiga 500 — 5000 margani ehk arestiga 15 päewast kuni 2 kuuni; 2) teisel ja rohke- mal korral arestiga 1 — 3 kuuni.

§ 56³. Süüdlasi, kes Jahi määruste täitmise järele walwajate isikute nõudmise peale jahipiletit ette ei näita, selle Jahi koerte kaelas nimega rihmasi ei ole, ehk neid lahtijest metsas ümber hulluda lasewad — karistatakse: rahatrahwiga 100 — 500 margani.

§ 56⁴. Süüdlasi järgmiste loomade ja lindude tapmises, karistatakse: 1) põtrade, hirwede, emakitsede ja nende tallede tapmise eest — rahatrahwiga 25.000 — 100.000 margani ehk maksu wõimetuid wangistusega 3 kuust kuni 1 aastani; b) emakitsede ja isakitsede tapmise eest keelatud ajal — rahatrahwiga 5000 — 10.000 margani ehk wangistusega 1 — 3 kuuni.

§ 56⁵. Rasulikkude lindude pesade lõhkumise, munade ja poegade wäljawõtmise, ilma lubata Jahiseaduse §§ 14 ja 15 ettenähtud Jahi koerte pidamise ja jahipidamise eest koertega keelatud ajal — karistatakse süüdlasi: rahatrahwiga 100 — 1000 margani ehk arestiga 3 — 15 päewani.

Süüteo korramisel suurendatakse trahw tahetordfelt. §§ 56⁶ ja 56⁷ jääwad eubised.

§ 146¹. Omawolilise jahipidamise eest wõera maa peal karistatakse süüdlasi, rahatrahwiga 500 — 5000 margani, ehk arestiga 3 — 30 päewani.

Trahwi kõrgendatakse, kui omawoliline jahipidamine sünnib põldude ja heinamaadel enne wilja ehk heina koristamist.

Edasi läheb see § kõil endises redaktsioonis.

§ 152. juure lisada:

M ä r k u s: § 146¹ põhjal nõutakse süüdlaselt veel jahipidamise omaniku kasuks maks tapetud loomade ja lindude eest isedraalse Põllutöministri poolt finnitatud taksi järele.

§ 172¹. Loomade ja lindude tapmise eest finnistes parkides ja loomaaedades, karistatakse süüdlasi — § 169 järele, kui warguse eest. —

Lõpp.

Elu metsas.

W. Wallner.

Ühel mai kuu päewal põlisesse metsa astudes, leiad seda täis elu: kõik kihab, sumiseb ja kõlab. Kõrnu kostab tuhandete lindude laul. Esiolgu ei saa arugi, kust see kõik tuleb; alles aegamööda näed juba mõnda oljalt-oljale lendawat

laulikut, päikeje paistel heljuraid wärwilisi liblikaid, õhus ja rohuses — mitmesugustes suurustes ja wärvides — putukaid. Ennäh! jälle töötawad ufinad sipelgad, siin sumiseb lilledel metsmesilane. — — —

Edasi metsa elu silmitsedes, näed poolmädand puutüve tonkawat rähni, ohalt-ohjale hüppawat orawat, kuuled kudrutawat tuid ja puu ladwal kraakawat warest. Silmi üles tõstes, näed kõrgel metsa kohal sinises õhus keerlewat kottast.

Tihnikusse astudes, tõuseb ju eest murinal püü, edasi — hirmutab üles tedre ehk mõne muu linnu. Igalpool kuhu lähed, leiad eest elu, filmad mõnda uut putukat, lindu ehk loomakest.

Juhtud metsa õhtul — wõid tähele panna, kuidas puhkama lähewad ja aegamööda waikewad laulitud ja teised linnud. Kadunud heleda wärwiliste liblikate ja putukate asemel ilmuvad teised, rohkem tumedamalt wärwitud ja õhneste haabade poolt lendab wälja nahkhiir. Kufagil metsa lagendikul ehk ojaeje ääres wõid näha kitsse tallega, ehk sarwilist fitku; wõib wälja tihnikust ja hüppab aeglaselt üle lagendiku iga sammuga peal kuulates — jänes. Näed õõsise saagile hiilawat rebast, kuuled rohuses kobistawat siili ja wuhinal üle metsa wete poole lendawat parti. Juba kostab wanade haabade poolt õõsulli huilgamine.

Ka õõseti kihab metsas elu, ainult iselaadi ja õõ tatte all salakuulikum, kui päewal. Oled sunnitud imestama metsas leiduwat elu rohkest ja wormide küllusest. Tõeste, kellele küll mets oma warju ja wäru: miljonid putukad, igasugused liblikad, ussikesed, kihwtine uss, — räsiit; linnud kõige pisemast laulikut kuni metsise ja kottani, pisikestest loomakestest ja arglikust jänest kuni rööwloomadeni ja haruldase põdrani, leiawad seal aset. Nende elu on oma warjupaigaga — metsaga — nii seotud, et selle häwimine tooks suuremale hulgale hukatust.

Ka mets ise on lähedalt seotud temas warjuleidjatega, kelle hulgas tal omad sõbrad ja waenlased on. Ühed nendest sõpradest kannawad laiali ta seemneid, teised häwitawad tema kurjemaid waenlasi — kahjulikke putukaid, kolmandad hõlbustawad seemnete mullasse pääsemist, all ummuses töötawad milliardid tarwilisi pisieluluid j. n. e. Pikemalt tähelepannes leiad, et metsasajuwad olemused ei ela mitte igalpool juhuslikult, waid oma elunõuetele wastawalt walitud kindlates kohtades. Ühed on oma asupaiga walinud wete äärde, teised rappa, kolmandad madalatesse wesiastesse kohtadesse, neljandad pabrikusse, wiindad laande j. n. e. Ka territoriaal maa-ala tunne ei puudu mõne üffiku linnu hulgas, kes wõitlusesse astub oma suguste sisetungijatega.

Õialgne mulje, nagu walitseks metsa elus

luulelik üksmeel, — on etalik. Ei, siin kätt alatafa halastamata wõitlus elu ja surma peale oma olemas olemise eest. Näe, siin wängleb ussike sipelgate käes, seal tabab nobe laulik kena liblika ehk mõne teise putuka, kuna lihitese aja pärast on juba laulik ise kulli küündesse jattunud. Edasi sammudes leiad maas hulga tedre ehk mõne muu linna sulgi, mõne pooleni sündud linnu kere, karwu, werise naha tüüti ehk näritud kondi. Keed leidused tunnistawad põlise metsa warjul hiljuti sündinud weristest draamadest.

Jäed mõtlema, miks seda tarwis? Kas ei häwita rööwikud teisi suutumaks ära? Aga oh ei! On tähele pandud, et seal, kus inimene wahetele ei sega, lindude ja loomade wahekorra arvud wahet muutuwad. Järeilmõeldes leiad ka nii mõnegi wastuse küsimuse peale, miks seda tarwis. Kujuta omale aimult ette, kui määratu suureks wõiks kasvada putukate ja ussikeste arv, kui neid häwitajad lindusid ei oleks. Ehk jälle, kui puudusid rööwikud, siis häwitajad paljaks sigenud linnud lõik putukad ja näri-rijad — taimed. Tuleb otsusele, et looduses kõik targaste on tasakaalu wiidud. Seda saja-kuhantete aastate jooksul loodud tasakaalu muudab tuntawalt ainult kõige suurem metsloomade ja lindude waenlane — inimene, kelle eest nad igalpool kahuhirmul põgenewad.

See kole waenlane on aastasadade jooksul ära kaastanud ja lagedaks muutunud paljud nende warjupaigad, kuna nii mõndagi järeleolewatest metsadest, on ta oma firmega äredaks teinud. See kole waenlane tapab neid armuta. Selleks on tal abiks loomade ja lindude juures kardetud ja põlatud — koer ja uue aja tehnika nõuetele wastaw püss.

Karilikult tapab inimene ainult omale tarwilikka linde ja loomi, puutumata jättes mõnegi temale kõlbmata rööwiku, mis looduses seotud tasakaalu rikub ja weel rohkem tapetawate loomade ja lindude häwitamisele kaasa mõjub.

Paljud lindudest ja loomadest ongi juba häwinemas, paljude arv kahaneb iga päewaga. Metsa elu on inimene rööbastest wälja löönud. Mets kipub elutaks ja tühjaks jääma. Meie metsade iludus ja uhkus — põder on suur haruldus. Weel mõni aasta ja ta on jäädawalt kadunud. Kõikude karjades on üffitud järele; nõndajamuti on lugu metsistega. Tetrede ja partide hulgas on õige wäikesteks kuivanud; häwinemisel on ta mõned kalli nahaga rööwikud, näit. saarmas, nugis ja teised.

Tahetaks siin weel midagi päästa, tuleb kohe käed külge panna. Tööd jattub kõigile: walitjusele — wiibimata ajakohase jahi- ja metsloomade kaitse seaduse wälja töötamisega, Riigikogule selle maksma panemisega, looduse armastajatele — sellekohase metsloomade ja lindude kaitse mõtte laiali laotamisega, wastawa-

tele jeltsidele — abilaitse organiseerimisega, õpetajatele — meie noorefoole looduse armastuse tunde äratamisega, jahimeestele — enestes tapmise ja saagi himu piiramisega ja metsaametnikudele — jahilooma kaitse seaduse täitmise järele walwega.

Metsloomade häwinemine.

3. Pöör.

Loodust kaunistawad taimed ja puud, mis folku ühes igasuguste elutsejatega sünnitawad taimeriigi — botanika ja ka zooloogia.

Sillel on rohu latwadel näeme meie lewadmaid, ronijaid ja roomajaid putukaid, aga metsas, mis märksa suurem taimedest, tabab hartwa silma mõnda suuremat lindu wõi metslooma ja kui mõnelt hallpealt kuuleme, kui palju on meie mets jõudnud ülespidamist anda metsloomadele ja kui suurel hulgal on neid waremalt ümber uitanud, siis tuleb igatsus endise aja järele.

Wõtame näituseks Wigala metsad, kui rikkad olid need weel enne sõda metsloomadest! — Juba see maa koht, kus on leida raba, soomaid, heinamaid, lagenidkuffi, padrikuid ja kõrget metsa, millest weerohked jõed ja ojad läbi jooksewad, —

looduselt päritud head tingimised, — oli metsloomadele mõnujaks asupatgaks.

Waremalt asusid seal põbrad, karud ja hundid, feda küttimine pea sootuks on häwitanud; siis kitsed, ilwejed, mägrad, jänesed, metslised, tedred, rabatamad, metsaned, metsparbid, j. m.

Müüd wõib pea terere päewa metsas ümber rännata, kuid waewalt juhtub mõnda looma nägema, ifegi et jänest näha, peab enne tema jäljed üles leidma ja nende järele peitu pugunud ara loomatese wälja peletama.

Tekkib küsimus; kuhu on jäänud meie metsa kaunistus — metsloomad ja linnud?

Sõjaaegne wabam jahipidamine ja salaküttide kuri käsi on pea kõik metsailuduse — metsloomad — häwitanud.

Weel enne sõda oli Wigala metsades tarja kaupa kitsesi, kuid siin olewad Wene sõjawäelased ja walgekaartlased, kellel kuuli püssid tarwitada olid, on needgi loomad äraküttanud ja peletanud.

Walweametnikud seletawad, et siiski weel mõni kits aralt ümber hulgub, aga nende küttimine surmab wiimati ka need ühtid.

Rahju küll! Aga millal tulewad meie püssimehed ja jahipidajad arusaamisele, et wiimast eluawaldust häwitada ei wõi, mis loodus metsa iluks epile on kutsunud. Hoidke ja kaitste wiimast metsa ilu!

Mitmesugused teated ja kroonika.

Metsaametnikkude seisukorrast.

3. P.

Metsaametnikkude seisukorra parandamine ei tahtnud kuidagi paigalt nihtuda.

Küll wõeti koosolekul wastu resolutsioonid küll tehti kawa, küll anti keskjuhatusse poolt isiklikka seletusi ja püüti kõigiti mõjuda, et uuen- duste kawa harutusele wõetaks, kuid asi ei taht- nud edeneda.

Nähtawasti oldi mõju räl pool arwamisel, et metsaametnikkude senine seisuford wõrrelbes weel küllalt roosiline on. On ju tõsi, et ühtikuid juhtumisi olemas, kus mõnede ametnikkude seisu- ford kellel wana majapidamine ja hea talu tarwitada tõesti rahulolbow on.

Kuid suurem jagu, just selle tõttu, et neid mõnusuji ei ole, elab praegusel ajal iseäranis raskest majanduslist kriisi üle.

Maad ei ole, eht kui on, siis wäga wähe eht wõimata halb, kuna raha pall kõigest mõni jada marka kuus.

Senine põhipalga norm oli:

metsamahtidel	216—680 marka kuus,
metsnikkudel	597—700 " "

jaeweesti juhatajatel	882—1120 marka kuus,
kantselei ametnikkudel	680—770 " "
metsaülema abidel	756—1120 " "
metsa ülematel	1184—1575 " "
maatonna metsa ülematel	1688—1820 " "
nende asjaajajatel	1008—1120 " "

Sarnast wiletsat seisuforda ja aeglast uuen- duste läbiwiimist ei jõudnud paljud ametnikku- dest wälja kannatada ja lahkusid.

Suurem osa kannatab ifka weel edasi ja ootab igatsusega eluforra parandamist.

Wiimaks ometi on nüüd asi pöörde saanud ja hakkab edasi nihkuma: 3. märtsil j. a. oli juba uus metsaametnikkude palga-kawa walitjuse palganormeerimise komisjonis arutusel.

Komisjon kärpis kawa tubliste ja määras 1921. a. peale kindlaks järgmised põhipalga normid kuus:

I. Kestajutus: (Peawalitjus)

Peawalitjuse ülem (ministri

abi digustega) 8000 m.

Peawalitjuse ülema abi ja

metsainspektorid 5500 "

Maafonna juhatajad, pearaamatupidaja ja lohtu- asjade ajaja	5000 m.		
sekretäär	3500 "		
metja-taljaatorid	3800 "	fummi 4200 m.	
maamöödjad ja ehituse tehniker	3200 "	"	3800 "
töödstuje instruktorigid	2600 "	"	3800 "
effektor ja laefahoidja	2600 "		
asjaajajad	2600 "	"	2900 "
raamatupidajad	3500 "	"	4200 "
arveametnikud	2400 "	"	2900 "
kantsleeri ametnikud	1500 "	"	2200 "
mašina kirjutajad	1500 "	"	2000 "
aidamees, usfahoidja tee- nija ja jooksupoisiid	900 "	"	1800 "

II. Asutused lohtade peal:

maafonna metsailemad	3600 m.	fummi 5000 m.
nende abid	3800 "	" 4200 "
asjaajajad	2200 "	" 2600 "
kantsleeri ametnikud	1500 "	" 2000 "
käskjalad ja kutsjarid	1425 "	

metfonna metsailemad	2900 m.	fummi 4200 m.
nende abid	1800 "	" 2600 "
asjaajajad	2200 "	" 2600 "
kantsleeri ametnikud	1500 "	" 2000 "
metsnikud	1350 "	" 1500 "
praaterid	1800 "	
jaewesti juhatajad ja ma- siniistid	2000 "	" 2400 "
ja metsawahid	450 "	" 1350 "

Peale selle võimalust mööda palga maad tajuta: metsailematele ja nende abidele 2. hobuse talu suurus, metsnikkudele ja metsawahidele 1 hobuse talu suurus.

Nendele põhipalkadele lisatakse ajutiselt elukallidusmaksuna juure 80 %.

Komisjoni otsuse kinnitab Riigi Kogu eht walitsus. Loodetawasti saab walitsus käesolewa aasta peale jelleks Riigi Kogult luba.

Millal see lõpuliselt walms jaab ja kas see töit nii kinnitatakse, on raske ette ütelda, kuid wiimased tundemärgid näitawad, et jüski loota wõime, et see aprilli kuust enam üle ei lähe ja kärepeida ka enam võimalik ei ole.

Poolametlikud teated.

W. W. Määrus teede korraspidamise lohta.

(„Riigi Teataja“ № 151/152 — 1920.)

1. Semine teede jaotus walbade wahel kestab tänawu ja 1921 a. ajuti ebasi.

2. Walla teesjad jaotatakse uuesti ära kõigi maade peale maksurubla, abrafajandikkude eht rewisjoni-rubla järele.

Märkus 1: Wabritud, tööstus-ette-
wõtted ja ärid, kellel vähemalt 5-da järgu tööstuse eht II järgu kaubanduse-tunnistus, kui neil maapidamist ei ole, wõtawad teetegemisest osa üleüldistel alustel. Kui aga nende sissetulek mitte maksurubla, abrafajandikkude ega rewisjoni-rubla järele ei ole hinnatud, maksawad nad maafonna teebelapitaali heaks 100 marka iga 100 marga maafonna maksu pealt.

Märkus 2: Riigimetjad jääwad teede jaotamisel arwest wälja ja annawad aiuult tarwiliku puumaterjaali sildade, käsi-
puude ja parwede ehitamiseks.

Märkus 3: Peiserimaal ja Karoowa tagusel jaotatakse walbades teesjad majapidamiste kõlbliku maa tünude arwu järele.

3. Teetegemise kohusest on wabastatud liikumata waranduste omanikud ja pidajad linnade ja alewite piirides.

4. Walla teesjad (kontingendid) jaotatakse walla nõukogu korraldusel teetegemiskohuslaste

wahel ära ja antakse igaühale oma tükk kätte tegemisels ja korraspidamisels.

Lähenetus: Walla nõukogu wõib vähemaid maksuobjekta teede korraspidamise naturaalkohustustest wabastada ja neile rahalisi kohustusi peale panna, juhtumisel, kui nende wäikse pärast tee jagamise juures tehnilisi rasusi tekib.

5. Sildade ja trummide ehitamine, käsi-
puude, teetähiste, teenäitajate wahes- ja wersta-
postide panemine ning nende tarwis materjaali wõtu, tee täitmised, lumest lahtikawamised ja muud üleüldised tööd teede korraspidamisels, mille jaotamine teetegemiskohuslaste wahel tehniliselt raske eht otstarbeta on, tehakse kas üleüldises walla töökorras eht lastakse wallanõukogu korraldusel raha eest teha, kulu teetegemiskohuslaste peale ära jaotades ja administratiim-korras sisse nõudes. Samuti kaetakse ka teede korraspidamisels tarwiliku materjaali muretsemise kulu, peale puumaterjaali, mis lähemast riigimetsast tajuta antakse.

6. Teede korraspidamise järele lohtabel walwarad, korraspidamist korraldawad ja sellele käsutawad wallawalitsused, maafonnawalitsuste ülewawel.

7. Teetegemiskohuslajed, kes teede tegemiseks ja korraspidamisels antud kasse ja korraldusi ei täida eht neid hooletult wõi puudulikult täidawad, wõetakse wastutusele R. n.-s. § 29 põhjal ja tegematajätud eht hooletult wõi puu-

dulitult tehtud tööd lastakse maafonnawalitsuse korraldusel nende fulul ära teha, misjagune lulu nõutakse neilt jäse administratiivoses korras.

Määrus metsade hoidmises puiestikkudele kahjulikkude putukate tekkimise vastu.

„Riigi Teataja“ Nr. 135 136—1920 a.

Puiestikkudele kahjulikkude putukate tekkimise ärashoidmiseks on lõit metsa eksploateerijad kohustatud 1. maiks iga aasta raiestitud rünnetest ja offjadest ära puhastama ja okaspuu ülesraitud materjaalid ja kannud ära koorima eht wähe-malt kriipsutama.

Sumiste raiumiste juures peawad need nõudeb hiljemalt 7 päewa jookjul täidetud saama. Selle määruse rittujad langewad seadusliku wastutuse alla.

Selle määruse täitmise järele peawad walwama lõit metsaametnikud.

Täiendaw määrus lasteriistade ja lõhkeainete pidamise kohta.

„Riigi Teataja“ Nr. 109 110—1920. a.

Wabariigi walitsuse poolt 7. novembril 1919 a. wastuwõetud määrus („R. T.“ nr. 91 92) ja täiendawad määrused 5. detsembril 1919 a. („R. T.“ nr. 103) ja 18 juunil 1920 a. („R. T.“ nr. 93 94) § 1 märkus 2 täiendab järgmiselt: „Raitfeliitlasted, politseinikud, tolliwaktsionid, kroonu metsawahid ja teised kohalikud riigi metsaametnikud kannawad lasteriistu oma teftwalitsuste korralduse järele.“

Määrused ruffi hinna kohta rendi raha peale arwamisel.

(„Riigi Teataja“ Nr. 195 196—1920. a.)

1. Riigimaade põllumajapidamiste ruffi määratud rent arwatakse aja eest 1. now. 1920 a. kuni 1. now. 1921 a. raha peale hinnaga 1 kilogr. ruffist 10 marka ja Saaremaal 1 kilogr. ruffist 7 marka 50 penni.

6. now. 1920 a.

(„Riigi Teataja“ Nr. 14—1921 a.)

2. Põllutõdministeeriumi poolt rendile antud turbarabade kasutamise rendilepingutes rendiks määratud ruffi kilogr. hinnaks aja kohta 1. now. 1920 kuni 1. now. 1921 a. määrata 14 marka.

3. Põllutõdministeeriumi poolt rendile antud tööstusettewõtete ja weejõu kasutamise rendilepingutes rendiks määratud ruffi kilogr. hinnaks aja kohta 1. now. 1920 kuni 1. now. 1921 a. määrata 6 marka.

18. weebr. 1921 a.

Määrus riigiametnikkudele ja teenijatele warustuse eest tasumaksmise kohta.

(„Riigi Teataja“) Nr. 14—1921 a.)

§ 1. Wabariigi walitsuse poolt 3. jaan. s. a. wastuwõetud seaduse § 3 põhjal mitterwäljaantawa warustuse waheraha summaks (turuhinna ja wäljajagamise hinna wahel) määratakse weeb-ruari kuu eest: ametnikkudele ja teenijatele 900 mk., palgasaaja teise perekonna liikme kohta lisa 300 mk., palgasaaja kolmanda ja iga järgmise perekonna liikme kohta lisa 100 mk.

M ä r k u s: - Palgasaaja loetakse esimeseks perekonna liikmeks.

§ 2. Nimetatud hinnad on makswad amet-tiajutuste 1 järgu asukohtade kohta. Teistes asukohtade järkudes on wastawad hinnaalandu-sed (W. walitsuse poolt 30. märtsil 1920 a. wastuwõetud määrus riigiteenijate palgade koh-ta § 3. „R. T.“ nr. 57/58 -- 1920 a.)

§ 3. Warustuse waheraha tuleb ametnik-kudele ja teenijatele niisuurel määral wälja maksta, kui palju seba 1. jaan. s. a. maksma hakkunud palga kõrgendus kinni ei latta (W. walitsuse poolt 3. jaan. 1921 a. wastuwõetud seadus riigiametnikkude ja teenijate palgade as-jus, R. T.“ nr. 3—1921, 19. weebr. 1921.

Riigikontrolli ringkiri ministeeriumitele.

„Riigi Teataja“ nr. 37/38 — 1920 a.

Rewideerimistel on awalikus tulnud, et riigiasutuste ja kantseleide ruumid, mis eramajades asuwad, suuremalt jaolt ainult suusõnaliste kok-kulepete põhjal üürile on wõetud, nii et üüri-tingimustes iga kindlus ja selgus puudub. Selgunud on ka, et riiklikud asutused mõnel pool ametniku korteriga ühistes ruumides asu-wad, kus wõimata on rahet teha, misjagused ruumid tõepoolest kantseleil ja misjagused amet-nikul isiklikult tarwitada. Sellega on siis ka wõimata lütte, walgustuse ning muude majan-duslikkude kulude õige arajaotamine ametasutuse ja ametniku eraforteri wahel. On ifegi juhtu-misi olnud, kus riigiametnik samale asutusele, kus ta teenib, omaft korterist mõne toa edasi on üürinud.

Sarnane ebakindel oluford wõimaldab fetel-dusi, wõib mõnel korral riigile majanduslikust küljest kahjulikus saada ning on sellega täieste otstarbekohatu.

Sellepärast palun ministeeriumi korraldust tõdgis alluwates ametkohtades,

1) et lõit riigi- ametasutuste kantselei- ja muud ruumid üüritud saaks ainult kindla kirja-liku üürilepingu järele, ja

2) et riigiasutuste ruumid ametnikkude elu-ruumidest igal pool kindlasti ära oleks lahutatud.

4. märtsil 1920. a.

Metsade Peawalitsuse Ülema päewakäsud

Kod. Elisabeth Jaani t. Paju määran Koor-
tula metskonna metsajälema IV. järgu kantselei
ametnikuks 28. weebruarist f. a. arwates.

Metsade Peawalitsuse Metsaasjanduse oja-
konna asjaajaja kohuste täitja Woldemar Kelle
kinnitan selle ametisse 1. märtsist f. a. arwates.

Putkaste metskonna metajälema IV. järgu
kantselei ametniku Willem Ahtsigo förgendan
III. järgu kantselei ametnikuks 15. märtsist f. a.
arwates.

Kod. Aleksander Hansu p. Tamme määran
Aubru metskonna metajälema III. järgu kantselei
ametnikuks 1. weebruarist f. a. arwates.

Metsade Peawalitsuse ülema abi kohuste
täitjat Friedrich Kangro't lugeda haiguse puhul
ameti kohuste täitmiseft wabastiks 6. märtsist
f. a. arwates.

Metsade Peawalitsuse IV. järgu kantselei
ametniku Ludmilla Mählbergi wabastan teenis-
tuseft tema enese soowil 16. märtsist f. a. ar-
wates.

Märjamaa metskonna metajälema IV. järgu
kantselei ametniku Martin Kruuspan'i wabastan
ametist lohaka ameti kohuste täitmise pärast
1. märtsist f. a. arwates.

Pärnu maakonna metajälema ülekolinise pu-
hul Kilingi „Lähtmalt“ Pärnu linna ühes
kantseleiga, arwata Pärnu maakonna metajäle-
ma Karl Nun'i põhi kuupalka linna normi jä-
rele 1. märtsist f. a. arwates.

Pärnu maakonna metajälema asjaajaja
Johann Nillo ja IV. järgu kantselei ametniku
Wiktor Puusti põhi kuupalka arwata kantselei
ülekolinise puhul Kilingi „Lähtmalt“ Pärnu
linna — linna normi järele 1. märtsist f. a.
arwates.

Kõrgeaare metskonna II. järgu abimetja-
jälema Hugo Trager'i wabastan ametist tema
enese soowil 15. märtsist f. a. arwates.

Kod. Richard Kullur'i määran Kõrgeaare
metskonna II järgu abimetjajälema 9. märtsist
f. a. arwates.

Kureaare metskonna I. järgu saeweski ju-
hataja Johann Pärnat'i wabastan ametist era-
teenistusesse ülemineku pärast 1. jaanubrist f. a.
arwates.

Arwesse wõttes, et Haaplalu metskonna II.
järgu abimetjajälema Johann Kurrit oma tead-
mistega abimetjajälema ametile ei wasta, wabas-
tan teda abimetjajälema kohuste täitmiseft mets-
nikuks määramise puhul 1. märtsist f. a.
arwates.

Kod. Jakob Feltmann'i määran Kloostri
metskonna metajälema III järgu kantselei amet-
nikuks 1. märtsist f. a. arwates.

Metsade Peawalitsuses ajutise töödonna tee-
nistuses olewa kod. Elisabeth Kangro määran
Metsade Peawalitsuse IV. järgu kantselei amet-
nikuks 16. märtsist f. a. arwates.

Surju metskonna metajälema IV. järgu
kantselei ametniku Harald Haagen'i förgendan
III. järgu kantselei ametnikuks 1. märtsist f. a.
arwates.

Kod. Arnold Sild'i määran Nimla mets-
konna I. järgu abimetjajälema 17. jaanuarist
f. a. arwates.

Nimla metskonna III. järgu abimetjajälema
Leopold Rihno wabastan ametist tema enese
soowil 1. märtsist f. a. arwates.

Metsade Peawalitsuse käsu 18. märtsist f. a.
nr. 5, § 8 muntmiseft wabastada ametist Mär-
jamaa metskonna metajälema kantselei ametniku
Martin Kruuspan'i mitte 1. märtsist, waid
1. aprillist f. a. arwates.

Metsade Peawalitsuse ülema abi kohuste
täitjat Friedrich Kangro't lugeda terweft saa-
mise puhul oma ameti kohuste täitmisel olewaks
14. weebruarist arwates.

Kod. August Hansu p. Järgepson määrab
tasse Sagadi metskonna Wõsu Druweski ja
Daudo I. järgu saeweski juhatajaks 1. jaanu-
marist f. a. arwates.

Torma metskonna metajälema IV. järgu
kantselei ametnik Amanda Kennel (Winalas)
wabastatakse teenistuseft tema enese soowil 9.
weebruaril f. a. arwates.

Kod. Diidrich Abeli p. Suurväli määratasse Torina metskonna metsaüleva IV. järgu kantselei ametnikuks 10. veebruarist f. a. arvates.

Karjalasma metskonna II. järgu abimetfaülem Eduard Lind kõrgendasse sama metskonna I. järgu abimetfaülemaks 1. veebruaril f. a. arvates.

Kod. Karl Siimon määratasse Koortüla metskonna II. järgu abimetfaülemaks 31. jaanuarist f. a. arvates.

Metsade Peawalitsuse metsa asjanduse osakonna I. järgu kantselei ametnik Martin Siiver wabastasse ametist tema enese soovil 1. märtsist f. a. arvates.

Kod. Salme Gustawi t. Tandori määratasse Anija metskonna metsaüleva IV. järgu kantselei ametnikuks 16. jaanuarist f. a. arvates.

Kod. Liisa Jõgi määratasse Wiljandi maakonna metsaüleva IV. järgu kantselei ametnikuks, 14. veebruarist f. a. arvates.

Kod. Karl Willemi p. Rinter määratasse Metsade Peawalitsuse arwe osakonda III. järgu kantselei ametnikuks 5. veebruarist f. a. arvates.

Kod. Elisabeth Kangro on ajutiselt wõetud Metsade Peawalitsuse teenistusesse IV. järgu kantselei ametniku palgaga 28. veebruarist f. a. arvates.

Kod. Hans Mihkli p. Kartau määratasse Metsade Peawalitsuse metsaasjanduse osakonna III. järgu kantselei ametnikuks 1. märtsist f. a. arvates.

Rambja metskonna metsaüleva Jaan Tattari lugeba terweks saamise puhul oma ameti kohuste täitmisel olemaks 9. veebruaril f. a. arvates, mille järeldusel abimetfaülemal Jensen Maadsenil oma oseloheste ameti kohuste täitmisele pöörata.

Wiru maakonna metsaüleva asjaajajat Jakob Tenoristi tema surma puhul ametnikkude nimekirjast maha kustutada 16. veebruarist f. a. arvates.

Wiimsi metskonna metsaüleva ülekolimise puhul Tallinnast Wiimsi mõisa ühes kantseleiga, arvata Wiimsi metskonna II. järgu metsaüleva Elmar Kerti põhi kuupalka maa normi järele 20. veebruarist f. a. arvates.

Wiimsi metskonna metsaüleva III järgu kantselei ametniku Henriette Roosmanni põhi kuupalka arvata kantselei ülekolimise puhul Tallinnast Wiimsi mõisa maa normi järele 20. veebruarist f. a. arvates.

Metsade Peawalitsuse ringkirjad.

17. veebruaril 1921 a. nr. 5719/17.

Mitmed metsaülevaatest on muu seas tähendanud, et raiepiletite rohkus kantseleid liiga kurnab. Kuu aruannete juure lisatud raiepiletisi ja nende kirjutatud aktisi läbi waadates on Peawalitsus leidnud, et paljud metsaülevaatest ilma asjata liiga palju raiepiletisi wälja annawad, kuna teised jälle osa metsa peasissetulekutest selle läbi kõrwalkasutuste arwele ülekanawad, et hagu ja mõnelgi juhtel surnud puid kõrwal asutuste piletite järele müüwad. Loomulik, et siis, kui keegi üks ehk kaks kubu hagu soovib, temale üksikult harilik metsaraie pileti wälja kirjutakse, näitab see töö ja paber kallim olema kui summa, mida riik silest saab, kuid korraliku raamatupidamise mõttes on iga metsamüügi kohta, olgugi haod, pileti tarwilik, aga see ei tähenda veel, et neid nii rohkesti peab wälja andma. Kõrwal kasutuse sissetulekuks ei wõi hagude ja metsa eest saadud raha mitte kirjutada.

Peawalitsus arwab tarwiliku olewat oma ringkirjale 19. juulist m. a. nr. 15128 täienduseks seletada, et hagude raiumiseks ühe hooaja kohta ühest piletest ühe wahtkonna peale küllalt on. Pileti wälja andmise korral on tarwis ainult üks ehk kaks nime (Mihkel Parts, Jüri Luiga ja teised piletile kirjutada ja selle pileti ja käsu järele wõib kas metsaüleva, metsnik ehk metsawaht ka teistele hagude raiumist lubada: ainult wastuwõtmise aktile, pileti teise külje peale tuleb tähendada, kui palju keegi on raiunud, et nendelt ka üksikult wõimalik oleks raha wastu wõtta. Sarnast moodust wõib ka surnud metsa müümise korral, kus ühes kwartalis mitu ostjat on, tarwitada, kuid selle juures ei wõi raiumi-

sele mitmesugust tähtaega olla ja ühes ja selles samas kvartaalis ei või raiumist ja väljavedu korraga lubada, väljaarvatud mõned erakorralised juhtumised.

Kohalikkude elanikude tarwiduste rahuldamiseks on soovitaw lankide pealt üksikute nummerdud puude müümine. Selleks tuleb korraldada üksikute puude müüki kas puude wiisi ehk väikeste grupepe kaupa 5—20 puud ühes müügi üksuses.

Üksikute puude müüki võib metsaraie hooajal mitmel korral ja kahte wiisi toimetada. Esiteks: rohkearwulisemad nõuded tulewad rahuldada koha peal metsas wõistluspakkumistel ja ikkagi jälle mitte iga ostja kohta raiepiletit välja kirjutades, waid iga metsatüki kohta ainult üks piletit kõikide ostjate peale, piletile siin juure lisatud wormi järele nimelehte ligi pannes.

Teine müügi wiis oleks järgmine: Nummerdatud puude lugemine tabeli järele võib metsaülem neid puud järk-järgult oma kantseleis ära müüa, selle taswis harilikku raiepiletit enda oma peale välja kirjutades (on lubatud Kaawere metsaülemale järk-järgult müüa kw. 7, 1921 a. langi tükk nr. 3 peal 1215 nummerdatud puud müügi tähtede järele. Maksta 10250 mrk. — maksetud). Niisuguse järk-järgulise müügi juures annab metsaülem metsawahile iga üksiku müügi korral „lisa käsud“ välja ja operatsiooni lõpul paneb „nummerdud puude müügi tähed“ pileтите juure, „lisa käsud“ jääwad metsawahtide kätte. — Müügi tähtede kaustikud saawad ligemal ajal metsaülematele kätte saadetud.

Nummerdud puude müügi juures kautsjoni wõtta ei tule, aga raiekohtade üleüldiseks puhastamiseks tuleb igalt ostjalt 5% sisse nõuda ja ühes ostu summaga riigi sissetulekuks kirjutada. Kautsjonide renteisse andmine ja ostjatelt sealt kätte saamine teeks liiga suurt tüli.

Tempelmaksu wõtmise juures, mis wõistluspakkumise lehe ehk allakirjutatud üleüldise kontrahi peal harilikku tariifi järele kustutakse, tuleb ka ligi kaudu ühetasaselt ära jagades ostjatelt tempelmaks, 10 marka, piletil kustutamiseks sisse wõtta. Nummerdud puude müügi tähed ja lisakäsud tempelmaksu alla ei käi. —

7. märtil 1921. ur. 7709.25.

Tartumaal on juhtumisi ette tulnud, kus teegi metšaostja kohalikkude metšaülemate poole pöördes Metšade Peawalitsuse ülema poolt nendele mistijuguseid salakäskusi üle annab, wabats antawate metšatükkide rutulise väljaajamise ja nende headuse kohaselt. Et ekkarwamisi ära hoida nagu teeks Metšade Peawalitsuse ülem tõesti niijuguseid korraldusi, teatatakse sellega, et Metšade Peawalitsuse ülem kunagi sarnaseid suuõnalisi soovitusi wõi käste metšaülematele eraisikute kaudu awaldanud ega andnud ei ole ega saa seda ka tulewikus tegema. Kõik niijugused käsud mis eraisikute poolt ilma ametliku kirjata ette kantakse, tulewad metšaülemate poolt tähelepanemata jätta, ja talitada ainult kirjallikkude juhtnõrde järele riitlises huwides.

Seda ja teist.

Puuturu ülewaade.

Kõrgeb puuhinnad näitawad langemise poole, põhjust selleks annawad kiwise langemine ja puude tarwitajad on ostmistega tagasihoidlikumad; puude pakkujad ei saa enam nii kergesti kaubast lahti. Talw wõimaldas väljaveo ja puud woolas maameeste regebel hulgaupa turule, nii et pakkumine nõudmise mõnikord ülegi löi.

Metšade Peawalitsuse metšalantide müügid langesid suuremalt jaolt novembri ja detsembri kuu peale — aeg, kus põletispuude hinnad kõige kõrgemad olid ja sellepärast polnud midugi imestada, kui paljud puitega hangelda jäd ärimehed, kes läinud aastal puu operatsioonide läbi üledõriffats olid saanud — müüwarate metšatükkide — korb juba kõrgeb hinnad — weel kolmekordsetes surusid.

Müüd aga, kus hinnad langewad, kaewad ärimehed, et praeguste hindade juures oma rahagi kätte ei saa ja sellepärast paremaks peawad puud, jala peale ehk raiutult metša jätta.

Ekspord metšamaterjalide, nagu plankide, propside jne. hinnad suruti juba möödaläinud sõjase meie ainsama ostja, Inglise turu poolt alla ja metša eksporditõrde poolt on aina kaebeid kuulda, et metša wäljatõõtamine enam ära ei tasu. Mitmed tahawad, et kahjuga töötamist ära hoida, metša wäljatõötamise ajutijelt seisma panna.

Järelduselt sarnasele hindade langemisele on see, et meie metšade palawiku sarnasele häwitamisele wäike seisat tuleb ja mõnigi metšatontor kas omad ushed kinni paneb, ehk jälle oma tegevuse mõnele teisele alale üle kannab.

St. L-p.

Standardi tabel 165 kantjala suuruses.

Mõõdud tollides.	Jooksu jalgabe arv.	Tükkide arv 21".	Mõõdud tollides.	Jooksu jalgabe arv.	Tükkide arv 21".
$\frac{3}{4} \times 3$	10560	508	2×5	2376	113
$\frac{3}{4} \times 4$	7920	357	2×6	1980	94
$\frac{3}{4} \times 5$	6386	302	2×7	1697	81
$\frac{3}{4} \times 6$	5280	251	2×8	1485	71
$\frac{3}{4} \times 7$	4526	216	2×9	1820	68
$\frac{3}{4} \times 8$	3960	189	2×10	1188	57
$\frac{3}{4} \times 9$	3520	168	2×11	1080	51
$\frac{3}{4} \times 10$	3168	151	2×12	990	47
$\frac{3}{4} \times 11$	2880	137	$2\frac{1}{2} \times 5$	1901	91
$\frac{3}{4} \times 12$	2640	126	$2\frac{1}{2} \times 6$	1584	75
1×5	4752	226	$2\frac{1}{2} \times 7$	1358	65
1×6	3960	189	$2\frac{1}{2} \times 8$	1188	57
1×7	3894	162	$2\frac{1}{2} \times 9$	1056	50
1×8	2970	141	$2\frac{1}{2} \times 10$	950	45
1×9	2640	126	$2\frac{1}{2} \times 11$	864	41
1×10	2876	113	$2\frac{1}{2} \times 12$	792	38
1×11	2160	108	3×5	1584	75
1×12	1980	94	3×6	1820	68
$\frac{1}{2} \times 5$	3168	151	3×7	1171	54
$\frac{1}{2} \times 6$	2640	126	3×8	990	47
$\frac{1}{2} \times 7$	2268	108	$3 \times 8\frac{1}{2}$	682	44
$\frac{1}{2} \times 8$	1980	94	3×9	880	42
$\frac{1}{2} \times 9$	1760	84	3×10	792	58
$\frac{1}{2} \times 10$	1584	75	$3 \times 10\frac{1}{2}$	754	36
$\frac{1}{2} \times 11$	1440	69	3×11	720	34
$\frac{1}{2} \times 12$	1820	68	3×12	660	31
			3×14	609	29
			3×14	566	27

Kirjakast.

R e i m a n n. „Metsa“ jarnafel kujul ei saa avaldada; mõte ja riimid lonkawad, kuigi mõttega osalt päri võiks olla. Töötage ümber ja pigistage kitsama raamidesse. Veel parem oleks, kui midagi proosas kirjutaksite.

J. P. Teie küsimuse peale, kas metsaametnikkudel on luba väljaspool oma metskonda jahiti pidada teatav toimetus: „Metsaametnikud võivad jahiti pidada ainult omas metskonnas. Kui aga naabri metskonda jahile minna, siis ikka jahiti peab kohalil metsajälem, kuna osa võivad võtta ka teiste metskondade ametnikud, kohaliku metsajälemaga kaasas ja tema teadmisel“.

A. W. „Eesti Mets“ tahab järjekindlalt metsa ja metsaametnikkude kohta käivad seadused ja määrused äratrükkida ja on seda juba tohke hakatuses teinud.

Mõitide ametnikkude nimekirja tuua viits liiga pikale ja tarvitaks palju ruumi, kuid kawatfusel on tuua metskondade nimekirja ühes nendele alluvate mõisate nimetustega. Niisama tahab ka Rekkjuhatus omaist tegevusest pilti pakkuda ja on selles suhtes algust teinud kongressi otsuste väljavõetega. „Suvel taseb — talvel kuused“ ja „Jahiloomade ja lindude kaitset“ jääwad järke ootama.

J. P. Tarvitatud kui ka tarvitamata jäänud käsikirju ei hoia toimetus mitte alal, kui sellekohast soovi pole avaldub.

Valjaandja: Eesti metsateenijate kutseühisus.

Wastutaw toimetaja: Chr. Leislop.
Tegev toimetaja: A. Nehe.

RANNAMÕISA SUWEMAJAD

antakse 5. aprillil s. a. k. 12 Metsade Peawalitsuse
ruumides

wõistluspakkumise teel

kuni 6-ks aastaks üürile.

Suwemajade nimekiri ja üüritingimised on näha
Metsade Peawalitsuses, Toomkiriku platsil 3.

METSADE PEAWALITSUS.

METSADE PEAWALITSUS WAJAB

**100 terasest
MÄRKIMISE KIRWEST.**

Isikuid, kes kirwete valmistamist oma peale
wõtta soowivad, palutakse kinniste kirjalikkude
pakkumistega esineda kuni 1. aprillini sel aastal.
Kirwete proowid on näha Metsade Peawalitsuse
kantseleis, Toomkiriku plats 3, igal tööpäewal
kella 12—3.

Metsatööstuse ja Kaubanduse Ühisus

„Arbor“

Tallinnas

Falkspargi tänav 1

Tallinnas

wõtab oma peale :

kõiksugu metsatööstust, eksporteerimist, materjalide ülestöötamist. Oma saewabrikud (endine Sinowjewi wabrik Narwas ja teised) kõige paremate masinatega.

Igasugused metsatööstuse masinad,

lokomobiilid,

saed

jne.

H. WINNALI KONTOR,
S. TATARI tän. 1, TALLINNAS.

O. E. HERODES ja P. M. PRICK

Ehitusmaterjaalide ja kütteainete ladu TALLINNAS,
Wiljandi tän. 9, kõnetraat 863.

Ostab igal ajal:

Metsa- ja igasugust metsa- ja ehitusmaterjaali.

Müüb ladust:

Palka, talasi, okas- ja lehtpuu laudu, teliskiwa, tulekindlaid
kiwa (Schamott), lupja, tsementi, tsement kaewu- ja weetorusi,
:: :: põletispuid ja igasugust ehitusmaterjaali. :: ::

Austusega **Herodes & Prick.**

BÜROO „LÔHKE-JÔUD“

wõtab järgmisi töid oma peale :

kändude wäljawõtmine raiesmikkudest, kiwide lõhkumine põldudei, suurte raua-
tükkide purustamine walamise-wabrikutele, paekiwi ja põlewkiwi ülespurustamine,
lõhkumisetööd kaewutegemise juures, maa torutamise ja soode kuiwatamise tööd,
jõgede reguleerimine, raudteede ja teede tasandamine.

Nende tööde jaoks saadetakse soowi peale asjatundjad lõhkemeistriid wälja.

MURETSEB ülewalnimetatud tööde jaoks tellimise peale kõiksugu-
seid lõhkeaineid, kapslid, süütenööri, püssirohtu jne.

Bürooga on ühenduses esituste läbi suuremad lõhkeainete wabrikud. Soowijatele
saadetakse hinnakirjad. Lähemaid teateid suusõnaliselt antakse büroos —

Tallinnas, Jaani tänawal 6,

äripäewadel kella 11—1.

Eesti Mehaanilise Puitööstuse Aktsiaselts

A. M. Luther

Tallinnas.

Äri: Vana Posti tänav nr. 9.



Pakub:

**büroomööblid,
elutoamööblid,
kantseleimööblid,
koolimööblid,
vineer-kartongid,
vineer-kohvrid,
vineer-aktimappe,
vineer-käsitromlid,
vineer-tünne,
vineer-toolipõhju,
vineer-plateid,
vineer-labidaid j. n. e.**



**Kõnetraadid: Vabriku nr. 143.
Ärissa nr. 616.**